

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT MƏDƏNİYYƏT VƏ
İNCƏSƏNƏT UNİVERSİTETİ**

**TÜRKSOYLU XALQLARIN MUSİQİ MƏDƏNİYYƏTİNİN
TƏDQIQI PROBLEMLƏRİ**

**XVIII BEYNƏLXALQ ELMİ – PRAKTİKİ KONFRANSIN
MATERİALLARI**

*Konfrans Azərbaycan Respublikası Nazirlər
Kabinetinin razılıq məktubuna əsasən Azərbaycan
Respublikası təhsil nazirinin 08.02.2019–cu il tarixli F-69
saylı əmri ilə Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət
Universitetində keçirilmişdir.*

Birjan-sal Kojaqulov ilə məşhur şairə-akın Sara Tastanbekova arasındakı nakam ilahi məhəbbət təşkil edir. Qəhrəmanlarının partiyaları romantik-poetik şəkildə işlənən operanın milli ruhda bəstələnmiş musiqisi çox cazibədar olub, məlahətli və incə lirizmlə yəqin.

“Birjan və Sara” operasının quruluşunda hadisələrin dinamik inkişafı, obrazların dramatik mübarizələrinin fəlsəfi dərinliyi, ideyanın məna yükünün aydınlıqla verilməsi özünün bədii-estetik təcəssümünü tapıb. Lirik-poetik səhnələrdə kaman, faqot və qoboyun həzin ritmləri tamaşaçıları daha da duyğulandırdı.

Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan, Tatarstan və Başqırdıstan opera ustaları “Birjan və Sara” operasının hazırlanmasında TÜRKSOY-un beynəlxalq mədəniyyət layihəsi olaraq iştirak etdilər Türkiyənin bir sıra şəhərlərində, o cümlədən Samsun, İstanbul, Eskişehir, Bursa və Ankara səhnələrində nümayiş etdirilməklə bu layihə türksoylu xalqların mədəni birliyinin bariz nümunəsinə çevrildi.

Sözügedən həmin klassik operanın beynəlxalq tərkibdə təqdimatının başlıca dəyəri ondan ibarət idi ki, qazax musiqisinin mədəni incilərindən olan bir əsər türksoylu xalqların ortaq mədəni musiqi abidəsi olaraq qazax opera sənəti tarixində ilk dəfə Türkiyə türkcəsində səsləndirilirdi. Müxtəlif türk respublikalarından dəvət edilən sənətkarlar türk millətinin ortaq milli adət ənənələrini, milli mədəni zənginliyini yüksək bədii-estetik məzmununda böyük professional səviyyədə nümayiş etdirdilər. Bu isə özlüyündə həmin xalqların mədəni keçmişindən sabahına yönələn yaşar ənənələrin gələcək həyatı qüdrətinin varlığına əsl sənət işarətləridir.

Xülasə

Məruzə TÜRKSOYUN təşəbbüsü ilə səhnəyə qoyulmuş qazax bəstəkarı Mukan Tölebayevin “Birjan və Sara” operasına həsr olunmuşdur. Operanın səhnələşdirilməsi faktı türk xalqlarının müasir dövrdə mədəni əlaqələrinin bariz nümunəsi kimi təqdim olunur.

Summary

The report is dedicated to the opera "Birjan and Sara" by Kazakh composer Mukan Tolebayev staged at the initiative of TURKSOY. The opera staging is presented as a vivid example of the cultural relations of the Turkic peoples in modern times

Elçin Qafarlı

Türkiyə, TÜRKSOY, ADMİU, doktorant

“BIRJAN VƏ SARA” OPERASI BİRLƏŞDİRİCİ MƏDƏNİ AMİL KİMİ

Açar sözlər: Birjan və Sara, dombra, TÜRKSOY, akın musiqisi, türksoylu xalqlar

Keywords: Birjan and Sara, dombyra, TURKSOY, akın music, Turkic people

Türksoylu xalqların zəngin mədəni irsinin geniş şəkildə təbliğ edilməsi istiqamətində bir sıra beynəlxalq layihələrə imza atan Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatı TÜRKSOY-un son illər həyata keçirdiyi önəmli layihələri arasında qazax bəstəkarı Mukan Tölebayevin “Birjan və Sara” operasının özünəməxsus yeri vardır.

Bu əsərin seçilməsində məqsəd qardaş türksoylu xalqların bir birlərinin musiqisini daha yaxından tanımaları və ortaq mədəni layihələr vasitəsilə qarşılıqlı bəhrələnmələrinə imkan yaratmaq idi.

Məlum olduğu kimi, dombra çalğı aləti qazax milli musiqisində xüsusi önəm daşıyır. Tarix boyunca qazax xalqı öz duyğularını, məhəbbətini, arzu və istəklərini dombra ilə ifadə etmişdir. Beləliklə lap qədimdən qazax xalq musiqisi dombra ilə xalqın sevgisini və rəğbətini qazanmışdır.

“Birjan və Sara” tamaşası məhəbbətin ünsiyyəti haqqında həzin, kövrək, faciəvi sonluqla bitən poetik operadır. Opera qazax akın motivləri əsasında, “aytis” adlanan üslubda bəstələnib. Hadisələrin əsasını tarixi faktlar təşkil edir. Əsərin mövzusunun görkəmli şair və bəstəkar, akın